

Toespraak Jan van Zanen, Nederland 2040

13 juni 2023, Groningen

*De dag van vandaag is waarheid,
Heel de rest is één groot 'misschien';
De beroemde dag van morgen
Heeft geen sterveling ooit gezien.*

Een tekst van Groninger dichter en beeldend kunstenaar Hendrik de Vries.

We liepen er dit weekend bijna letterlijk tegenaan, zomaar op een muur in de Korrewegwijk, waar hij (Hendrik) zelf vijftig jaar woonde.

Inderdaad: geen sterveling heeft de beroemde dag van morgen gezien en alles wat we er over kunnen zeggen valt in de categorie 'misschien'.

Maar dat wil niet zeggen dat we het niet moeten proberen.

Dat we niet moeten proberen om over de waarheid van vandaag naar het misschien van morgen en overmorgen te kijken.

Dat is wat we doen met het project Nederland 2040.

Een toekomstbeeld voor een krachtiger, groener en menselijker Nederland.

In het filmpje zag u net de zes trends/urgenties die het noodzakelijk maken om in beweging te komen.

Maar er is ook een reden die niet voortkomt uit een – externe – ontwikkeling, maar die in onszelf zit.

Die de essentie van een goede bestuurder is: ons streven om waarde toe te voegen, om wat er is beter te maken.

Wat we daarvoor nodig hebben is de ruimte, het gezag om te doen wat we moeten doen.

En gezag is iets anders dan macht.

Gezag is als respect: dat moet je verdienen.

Hoe doen we dat?

Volgens het pas uitgekomen rapport 'Gezag herwinnen' van de Raad voor Openbaar bestuur door bekwaam, betrokken en betrouwbaar te zijn.

Door te investeren in onze 'gezagswaardigheid'.

Een belangrijk element om dit voor elkaar te krijgen is, volgens de raad, het stimuleren van langetermijndenken.

Want Nederland struikelt op dit moment van probleem naar probleem, van crisis naar crisis.

De energiecrisis, de stikstofproblematiek, het woningtekort, de oorlog in Oekraïne.

Problemen en crises die zich opstapelen en elkaar versterken.

Waardoor we ons land, onze samenleving zien vergruizelen.

Een beetje plakband hier of een pleistertje daar, dat is niet meer genoeg om de stukken bij elkaar te houden.

Politiek en bestuur zijn er tenslotte niet alleen om problemen op te lossen maar vooral om problemen te voorkomen.

Het is daarom tijd om keuzes te maken, om een pad uit te stippelen.

en dat kan alleen als je weet waar je naartoe wilt, waar je wil uitkomen.

En wat je vertrekpunt is.

Wat we daarvoor nodig hebben is een verhaal.

Net als tijdens de Wederopbouw, bij de bouw van de Deltawerken, bij de oprichting Europese Unie: een verhaal over waar we naartoe willen en hoe we daar willen en kunnen komen.

Een verhaal dat samenhang en samenwerking stimuleert.

Een verhaal dat inspireert om een stap naar voren te zetten.

En dat verhaal ligt er nu.

Een initiatief van de VNG en de Argumentenfabriek.

Het resultaat van de gedachten en gesprekken van tientallen bestuurders en beleidsmakers, wetenschappers en allerlei andere mensen. Een denktank van mensen die hun kennis en tijd hebben gegeven om de weg naar de toekomst van Nederland te bewegwijzieren. Dank u wel allemaal.

Het resultaat van hun noeste arbeid staat in dit boek en straks op de website toekomstnederland2040.nl.

Voor de duidelijkheid: dit verhaal is niet de eindversie maar de beginversie.

Het is geen blauwdruk, maar meer dan een groot 'misschien'.

Het is niet het verhaal van de VNG, maar het verhaal van ons allemaal.

Tenminste, dat is wat het moet worden.

Een verhaal waar we allemaal toekomst in zien.

Een verhaal dat inspireert om keuzes te maken.

Keuzes die de Denktank verbindt aan zes veranderprincipes: duurzame groei, brede bestaanszekerheid, de grote vereenvoudiging, politiek leiderschap, sociale pacten en baanbrekende doelen.

Veranderprincipes die niet los van elkaar kunnen worden gezien.

Die niet los van elkaar tot de gewenste verandering kunnen leiden.

Een groener Nederland door te investeren in de noodzakelijke energietransitie, duurzame woningen, een circulaire economie, beter openbaar vervoer en schonere auto's.

Een menselijker Nederland door te investeren in een leerlustige en goed opgeleide bevolking, goed werkgeverschap en brede bestaanszekerheid.

Een krachtiger Nederland door te investeren in 'de grote vereenvoudiging'.

Ook daarin kunnen en zullen gemeenten een belangrijke rol spelen.

Volgens de Denktank is die grote vereenvoudiging "*essentieel voor het vergroten van de kracht, de wendbaarheid en de menselijkheid van de Nederlandse samenleving.*"

Anders gezegd: zorgen dat onze inwoners weer snappen, weer voelen dat de overheid, dat hun gemeente, er voor hen is.

Want we weten het allemaal, we zien het iedere dag: we hebben het allemaal veel te ingewikkeld gemaakt.

Er zijn zoveel regels en regelingen, verfijningen en uitzonderingen, stapelingen en reparaties, dat burgers en ondernemers door de bomen het bos niet meer zien.

We zijn vaak zo bezig met nieuwe oplossingen, met nieuw beleid, dat we vergeten dat al dat beleid ook uitgevoerd moet worden.

We hebben vaak zoveel oog voor de uitzondering dat we de grote gemene deler uit het oog verliezen.

Dat kan anders en beter.

Eenvoudiger en overzichtelijker.

Dat kan alleen als we zien dat problemen en oplossingen, beleid en uitvoering, politiek en bestuur op alle fronten verweven zijn.

Dat kan alleen als we bereid zijn om stevige politieke keuzes te maken en beter met elkaar samen te werken.

Dat kan alleen als we nooit meer vergeten dat de leefwereld van onze inwoners de maat der dingen is.

Dat kan alleen als we als gemeenten onze verantwoordelijkheid nemen.

Niet ieder voor zich, maar met ons allen.

Met de regio.

Met de rijksoverheid.

Met burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen.

Want als het gaat om de toekomst van Nederland spelen gemeenten een essentiële rol.

De keuzes die we moeten maken, de beslissingen die we moeten nemen, zullen niet altijd – alleen – onze beslissingen zijn.

Maar iedere keuze, iedere beslissing zal ons raken, zal onze inwoners raken.

Daarom is het niet meer dan logisch dat wij het voortouw hebben genomen, dat wij niet alleen de uitvoerders, maar ook de schrijvers zijn van dit verhaal.

Omdat wij de oren en ogen, de handen en voeten zijn van de overheid.

Omdat wij weten wat er speelt, weten wat er kan.

Wat onze inwoners wensen en willen.

En wat ze willen is een bekwame, betrokken en betrouwbare overheid.

Om dat te kunnen worden, om dat te kunnen zijn, moeten we verder kijken dan onze ambtstermijn lang is, moeten we door de bureaucratie de mens zien, moeten we stappen naar voren durven zetten.

Naar een groene, krachtige en menselijke toekomst.

De komende tijd gaan we samen nadenken en praten over de stappen die we kunnen en moeten zetten.

Over de keuzes die we moeten maken.

Keuzes die niet altijd prettig zullen zijn, die soms onszelf raken en soms een ander, die op de korte termijn pijn doen om op de lange termijn het verschil te maken.

Dat is waarom een verhaal hebben belangrijk is: om pijnlijke maatregelen hanteerbaar en verteerbaar te maken.

Wat daarvoor ook belangrijk is, is bestaanszekerheid.

Weten dat er voor iedereen werk is en een woning.

Zorgen dat iedereen gezien en gehoord wordt.

Godfried Engbersen zal daar straks ongetwijfeld ook iets over zeggen.

Ons toekomstplan voor 2040 laat zien waar we vandaan komen en geeft richting aan waar we naartoe willen.

Naar de 'beroemde dag van morgen die geen sterveling ooit gezien heeft'

En dat begint allemaal hier in Groningen.

Aan de slag dus.

Met opgestroopte mouwen

Of, op zijn Gronings: *kop d'r veur*.

Een van die mensen met opgestroopte mouwen is jong en actief Gronings raadslid Karoline de Groot.

Kom er even bij Karoline.

Je bent als raadslid actief in de VNG en in 2040, 40 jaar.

Jij krijgt van mij dit boek vol mooie vergezichten.

Om te lezen, om over na te denken, maar vooral om er wat mee te doen.

Ja, raadslid zijn is een mooie baan, maar het is ook hard werken...

En de tekst staat vanaf nu ook op toekomstnederland2040.nl.